

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของสภาพปัญหา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เช่น การสืบสวน การจับ การค้น การควบคุมตัว ฯลฯ นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีอาวุธปืน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันตนเองและชีวิตสวัสดิภาพของประชาชนจากการประทุษร้ายของผู้กระทำผิด อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีข่าวทางสื่อมวลชนตลอดมาว่าเจ้าหน้าที่รัฐบางคนได้ใช้อาวุธปืนอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม เช่น มีการพกพาอาวุธปืนไปในที่สาธารณะอย่างไม่มีเหตุผลอันสมควรและโดยเปิดเผย เช่น เข้าไปศูนย์การค้า ร้านอาหาร ผับ งานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ โดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ในการสืบสวน ฯลฯ สร้างความหวาดหวั่นแก่ประชาชน หลายคนใช้อาวุธปืนยิงผู้อื่นโดยมิใช่การปฏิบัติหน้าที่ เช่นยิงประชาชนที่มีเรื่องโต้เถียงกันยิงเพื่อนร่วมงานยิงผู้บังคับบัญชา แม้การยิงโดยอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อป้องกันตนเองตามกฎหมาย ก็มีข้อร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากญาติผู้ตายอยู่เสมอว่าเป็นการยิงโดยไม่มีเหตุผลสมควรหรือเกินกว่าเหตุ เป็นต้น ฯลฯ การมี การพาไป และการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่รัฐโดยไม่เหมาะสมนี้ มีผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงต่อสิทธิในชีวิตเสรีภาพ และความมั่นคงปลอดภัยของประชาชน แม้จะมีการจับกุมดำเนินคดีอาญาลงโทษกันอยู่เสมอ แต่เราก็ไม่สามารถเรียกชีวิตของผู้บริสุทธิ์กลับคืนมาให้แก่บุคคลในครอบครัวของเขาได้ และประเทศไทยมักถูกกล่าวหาจากสหประชาชาติและองค์การนิรโทษกรรมสากลเสมอว่าไม่ได้ให้ความคุ้มครองประชาชนจากการใช้อาวุธปืนโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐเท่าที่ควร

โดยหลักการแล้ว การใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการแสดงผลการตัดสินใจของบุคคลซึ่งรัฐและกฎหมายได้มอบความไว้วางใจให้เป็นผู้มีอำนาจถืออาวุธปืนในมือและถืออำนาจตามกฎหมายในหน้าที่ราชการ จึงอยู่ในสถานะที่เหนือกว่าประชาชนทั่วไปในบริบทนี้ สถานะที่เหนือกว่าดังกล่าวย่อมต้องมีมูลฐานมาจากความจำเป็นในภาระหน้าที่ และข้อมานำซึ่งความรับผิดชอบ โดยจะต้องมีกรอบของการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งในแง่ของขอบเขตและมาตรฐานของความสมเหตุสมผล มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดและจะต้องอธิบายต่อสาธารณชนได้และตรวจสอบได้ตามครรลองของ

หลักนิติธรรมและระบอบประชาธิปไตย รวมถึงไม่ละเลยต่อการให้ความสำคัญและเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่จะถูกใช้อาวุธปืน (อิศเรศร์ ปรากฏทอง. 2549

: 1)

ทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานความคิด รวมถึงขอบเขตและมาตรฐานการใช้อาวุธปืนที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เจ้าพนักงาน ในการบังคับใช้กฎหมาย ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้มีความเป็นสากลและสอดคล้องกับหลักของการปกครอง โดยกฎหมาย

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่ทำการศึกษาความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดมหาสารคามว่ามีความสอดคล้องตามหลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นสากลหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำเอาผลที่ได้รับมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาศักยภาพความรู้ความเข้าใจของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดมหาสารคาม ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนและระเบียบเกี่ยวกับการใช้และพกปืนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายและมาตรฐานองค์การสหประชาชาติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตจังหวัดมหาสารคามต่อตัวบทกฎหมายและมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสารผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะทำการศึกษาข้อมูลประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยมุ่งศึกษาในกลุ่มประชากร คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายสืบสวน และฝ่ายป้องกันและปราบปรามในสถานีตำรวจในเขตจังหวัดมหาสารคาม โดยกระจายไปตามสถานีต่าง ๆ จำนวน 100 แบบสอบถาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

การใช้อาวุธปืน หมายถึง การใช้อาวุธปืนในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การจับกุมผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันตัว เพื่อการควบคุมหรือคุมขัง เพื่อสลายการชุมนุม

การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง กระบวนการ (Process) ในการนำกฎหมายที่มีอยู่มาดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดมหาสารคามในการรับรู้หลักเกณฑ์ ขอบเขตและรายละเอียดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้บังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่

เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม หมายถึง ข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีอำนาจสืบสวนและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีตำรวจต่างๆ ในจังหวัดมหาสารคาม

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง สิ่งขัดขวางที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดความยากลำบากในการปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายอันได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน ระเบียบเกี่ยวกับการใช้และพกปืนรวมถึงมาตรฐานองค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สารสนเทศที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพความรู้ความเข้าใจของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดมหาสารคาม ให้มีความเป็นมาตรฐานสากลต่อไป